

Олександр Павлович СЛОБОДЯНИК,

курсант 2 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

НОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

У нашому суспільстві сімейне життя є найбільш специфічною сферою відносин між людьми, яка найменше всього піддається правовому регулюванню. Однак, насильство в сім'ї є порушенням перш за все прав людини, а вирішення зазначена проблема потребує на державному рівні.

Причини насильства в сім'ї на сьогодні переважають серед сучасних проблем виникнення злочинності. Так, загальновідомо, що саме насильство в сім'ї є складовим елементом фонових явищ, котрі активно вивчаються кримінологією. Сучасні кримінологи визначають під насильством будь-які дії фізичного, економічного, сексуального чи психологічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого [1, с. 29].

Актуальність даної теми дослідження полягає у визначенні зв'язку між насильством в сім'ї і як воно в свою чергу породжує злочинність, а саме вчинення кримінальних правопорушень, а також у аналізі змін сучасного законодавства та оцінку прийнятих нових норм закону.

Слід зазначити, що в першу чергу під насильством можна розуміти певний вплив на людину, що породжує негативні наслідки. Так за результатами кримінологічних досліджень близько половини населення (44 %) зазнавали насильства в сім'ї протягом свого життя. Треба зазначити, що жінки зазнають насильства у більш дорослому віці, чоловіки навпаки ж у дитячому. Значну частину серед насильств в дитячому віці займають саме приниження в соціумі та фізичне насильство. У зрілому віці до вищезазначених факторів додається також економічне насильство між подружжям, що відображується у недостатності коштів для існування та непорозуміннях, що виникають між ними.

Для забезпечення прав людини, зокрема подолання домашнього насильства, Україна ратифікувала багато міжнародних договорів про права людини, зокрема Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенцію ООН проти тортур, Конвенцію ООН з ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок (CEDAW), Конвенцію ООН про права дитини, Конвенцію Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Саме ратифікація Стамбульської конвенції викликала необхідність прийняття Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 (далі – Закон).

З метою протидії домашньому насильству у Законі запроваджено комплексний підхід до боротьби з цим явищем, суттєво доповнено існуючі інструменти такої боротьби, введено нові визначення термінів, та інші норми, спрямовані на покращення захисту потерпілих від домашнього насильства. Головна тенденція нового Закону полягає у тому, що він визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства [2].

Так серед основних переваг нового закону можна виділити наступні:

- Нове визначення домашнього насильства враховує всі види такого насильства, різні його прояви, гендерну складову. Під домашнім насильством розуміють діяння (дію чи бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають однією сім'єю, але не перебувають у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того чи проживає особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

- Дитина, що є свідком домашнього насильства визнається постраждалою від такого насильства і відповідно буде мати право на допомогу та захист. У зв'язку з цим у дитини буде більше шансів проживати окремо від кривдника та бачитися з ним лише за певних умов.

І це є вдалим рішенням, оскільки в багатьох життєвих ситуаціях діти стають свідками жорстокого поводження, яке в майбутньому негативно впливає на їх психіку та виховання, адже закріплює в пам'яті дитини негативні емоції, впливає на її подальше формування як особистості та є безпосередньо душевною травмою для неї. Тому така норма є досить доцільною, адже вона забезпечить нормальний розвиток дитини та допоможе утримати її від наслідування такої поведінки.

- Колишні члени подружжя, інші члени сім'ї, які проживали або проживають разом, будуть мати теж право на захист від домашнього насильства, чого до цього часу не було.

На сьогоднішній день значного насильства з боку чоловіків отримують жінки, яке виражається в побоях, мордуванні, нанесенні тілесних ушкоджень та інше. Досить часто члени подружжя перевищують межі моральності та виходять за рамки дозволеного, створюючи загрозу життю чи здоров'ю один одному. Саме тому ця норма стане суттєвим регулятором сімейних відносин та захистить її членів від неправомірного посягання з боку іншого.

- Поліція буде мати право виносити термінові заборонні приписи (терміном до 10 днів), які окрім іншого будуть передбачати обов'язок кривдника залишити місце проживання постраждалої особи, навіть якщо житло, у якому вона проживає, є власністю кривдника.

Досить часто, наприклад, через сварки в сім'ї та непорозуміння жінки залишаються безпритульними і разом з дітьми вимушені шукати домівку чи безпечне місце для ночівлі. Відтепер той, хто порушує права жінки та дитини буде змушений піти, а останні в свою чергу залишаться. Ця норма є безумовною гарантією захисту права жінки й дитини та їх права на майно.

Також новою особливістю закону відповідно до ст. 24 стали спеціальні заходи протидії домашньому насильству. До них належать:

- 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника;
- 2) обмежувальний припис стосовно кривдника;
- 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи;
- 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Зазначені зміни значно підвищують межі протидії насильству та показують, що в будь-якому з випадків насильства будуть застосовуватись рівносильні міри покарання чи обмеження. Кожен із заходів дає змогу доречно оцінити рівень вчиненого насильства та обрати відповідну санкцію кривднику.

Отже, проаналізувавши основні положення Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», слід зазначити, що новостворені норми сучасного законодавства відносно насильства в сім'ї направлені на удосконалення системи протидії домашньому насильству та покращення результатів його попередження і уникнення. Сьогодні цей закон може стати новою сходинкою для становлення нормальних сімейних відносин та стати поштовхом для захисту навіть незначних але грубих порушень прав та свобод членів сім'ї.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінологія (Особлива частина) : навч. посіб. / кол. авторів: А. Б. Блага, І. Г. Богатирьов, А. А. Васильєв, Л. М. Давиденко та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова ; наук. ред. серії О. М. Бандурка. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2011. 347 с.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 13.03.2018).

Одержано 20.03.2018